

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

26. september 2018*

Indhold

I.	Retsforskrifter	3
II.	Tvistens baggrund og den omtvistede afgørelse	4
III.	Sagen for Retten og den appellerede dom	6
IV.	Parternes påstande i appelsagen	7
V.	Om appellen	7
	A. Det første anbringende om Rettens utilstrækkelige prøvelse	7
	1. Om det første anbringendes første led	7
	a) Parternes argumenter	7
	b) Domstolens bemærkninger	9
	2. Om det første anbringendes andet led	11
	a) Parternes argumenter	11
	b) Domstolens bemærkninger	11
	3. Om det første anbringendes tredje led	13
	a) Parternes argumenter	13
	b) Domstolens bemærkninger	13
	4. Om det første anbringendes fjerde led	14
	a) Parternes argumenter	14
	b) Domstolens bemærkninger	15

* Processprog: engelsk.

1) Det første klagepunkt	15
2) Det andet klagepunkt	16
5. Om det første anbringendes femte led	17
a) Parternes argumenter	17
b) Domstolens bemærkninger	18
6. Konklusion vedrørende det første anbringende	18
B. Det andet anbringende om en urigtig anvendelse af artikel 101 TEUF	19
1. Om det andet anbringendes første led	19
a) Parternes argumenter	19
b) Domstolens bemærkninger	20
2. Om det andet anbringendes andet led	21
a) Parternes argumenter	21
b) Domstolens bemærkninger	22
3. Om det andet anbringendes tredje led	23
a) Parternes argumenter	23
b) Domstolens bemærkninger	24
C. Det tredje anbringende om den bøde, som appellanten er blevet pålagt, samt om det første anbringendes første led, for så vidt som det vedrører en tilsidesættelse af den fulde prøvelsesret .	25
1. Parternes argumenter	25
2. Domstolens bemærkninger	26
VI. Delvis ophævelse af den appellerede dom	29
VII. Tvisten i første instans	30
VIII. Sagsomkostninger	30

»Appel – karteller – det europæiske marked for smart card chips – netværk af bilaterale kontakter – udvekslinger af følsomme forretningsoplysninger – anfægtelse af ægtheden af beviser – ret til forsvar – konkurrencebegrænsende formål – samlet og vedvarende overtrædelse – domstolsprøvelse – fuld prøvelsesret – rækkevidde – beregning af bødens størrelse«

I sag C-99/17 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statuttet for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 24. februar 2017,

Infineon Technologies AG, Neubiberg (Tyskland), ved Rechtsanwälte M. Dreher, T. Lübbig og M. Klusmann,

appellant,

den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved A. Biolan, A. Dawes og J. Norris-Usher, som befuldmægtigede,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz, og dommerne C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe (refererende dommer) og C. Lycourgos,

generaladvokat: M. Wathelet,

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 28. februar 2018,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. april 2018,

afsagt følgende

Dom

- 1 Med appelskriftet har Infineon Technologies AG nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 15. december 2016, Infineon Technologies mod Kommissionen (T-758/14, ikke trykt i Sml., herefter »den appellerede dom«, EU:T:2016:737), hvorved Retten frifandt Kommissionen i et søgsmål med påstand principalt om annullation af Kommissionens afgørelse C(2014) 6250 final af 3. september 2014 om en procedure i henhold til artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 (sag AT.39574 – Smart Card Chips) (herefter »den omtvistede afgørelse«) og subsidiært om nedsættelse af den bøde, der er blevet pålagt appellanten.

I. Retsforskrifter

- 2 Artikel 23 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [artikel 101 TEUF] og [102 TEUF] (EFT 2003, L 1, s. 1) bestemmer følgende i stk. 2 og 3:

»2. Kommissionen kan ved beslutning pålægge virksomheder og virksomhedssammenslutninger bøder, hvis de forsætligt eller uagtsomt:

- a) overtræder [artikel 101 TEUF] eller [102 TEUF]

[...]

3. Ved fastsættelsen af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og varighed.«

3 Denne forordnings artikel 31 har følgende ordlyd:

»Domstolen har fuld prøvelsesret med hensyn til klager over beslutninger, hvorved Kommissionen fastsætter en bøde eller en tvangsbøde. Den kan ophæve, nedsætte eller forhøje den pågældende bøde eller tvangsbøde.«

4 Hvad angår bødeberegningen fastsættes følgende i punkt 20-23 i Kommissionens retningslinjer for beregning af bøder efter artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning (EF) nr. 1/2003 (EUT 2006, C 210, s. 2, herefter »2006-retningslinjerne«):

»20. Overtrædelsens grovhed vurderes fra sag til sag for alle typer overtrædelser, idet der tages hensyn til alle relevante forhold i den enkelte sag.

21. Normalt vil den del af afsætningens værdi, der skal tages i betragtning, blive fastsat til et niveau, der kan udgøre op til 30%.

22. For at afgøre, om den del af afsætningens værdi, der skal tages i betragtning i en given sag, skal ligge i den nedre eller øvre del af denne skala, vil Kommissionen tage hensyn til en række faktorer, såsom overtrædelsens art, virksomhedernes samlede markedsandel, overtrædelsens geografiske udstrækning og spørgsmålet om, hvorvidt overtrædelsen er blevet udmøntet i praksis eller ej.

23. Horisontale aftaler om prisfastsættelse, markedsdeling og begrænsning af produktionen, som normalt er hemmelige, betragtes på grund af deres art som de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger, og i henhold til konkurrencepolitikken skal de straffes strengt. Den del af afsætningen, der tages i betragtning i forbindelse med sådanne overtrædelser, befinder sig derfor normalt på den øvre del af skalaen.«

II. Tvistens baggrund og den omtvistede afgørelse

5 Tvistens baggrund og de væsentligste elementer i den omtvistede afgørelse, således som de fremgår af den appellerede doms præmis 1-40, kan med henblik på nærværende sag sammenfattes som følger.

6 Den 22. april 2008 oplyste Renesas Technology Corp. og dets datterselskaber (herefter »Renesas«) Kommissionen om, at der fandtes et kartel inden for sektoren for smart card chips, og Renesas anmodede om bødefritagelse i henhold til Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EUT 2006, C 298, p. 17, herefter »samarbejdsmeddelelsen«). Efter at have foretaget uanmeldte kontrolundersøgelser hos flere selskaber inden for sektoren og efter at have sendt dem anmodninger om oplysninger indledte Kommissionen den 28. marts 2011 sagen mod for det første Koninklijke Philips NV og Philips France (herefter samlet »Philips«), for det andet Renesas samt for det tredje Samsung Electronics Co., Ltd og Samsung Semiconductor Europe GmbH (herefter samlet »Samsung«) i henhold til artikel 11, stk. 6, i forordning nr. 1/2003.

7 I april 2011 indledte Kommissionen drøftelser med henblik på forligsforhandlinger i henhold til artikel 10a i Kommissionens forordning (EF) nr. 773/2004 af 7. april 2004 om Kommissionens gennemførelse af procedurer i henhold til [artikel 101 TEUF] og [102 TEUF] (EUT 2004, L 123, s. 18) med Renesas, Samsung og Philips. Disse drøftelser blev indstillet i oktober 2012.

- 8 Den 18. april 2013 sendte Kommissionen en klagepunktsmeddelelse til Renesas, Hitachi Ltd, Mitsubishi Electric Corp., Samsung, appellanten og Philips. I deres bemærkninger til klagepunktsmeddelelsen anfægtede appellanten og Philips ægtheden af visse dokumenter, som Samsung havde fremlagt efter forligsproceduren. Samsung besvarede disse bemærkninger og fremlagde andre dokumenter for Kommissionen. Disse dokumenters ægthed har endvidere været genstand for to sagsfremstillinger vedtaget af Kommissionen den 9. oktober 2013 og den 25. juli 2014.
- 9 Høringen fandt sted den 20. november 2013.
- 10 Den 3. september 2014 vedtog Kommissionen den omtvistede afgørelse.
- 11 I denne afgørelse konstaterede Kommissionen, at fire virksomheder, nemlig appellanten, Philips, Renesas og Samsung, havde deltaget i en samlet og vedvarende overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992 (EFT 1994, L 1, s. 3) (herefter »EØS-aftalen«) inden for sektoren for smart card chips i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) (herefter »den pågældende overtrædelse«). Denne overtrædelse, som fandt sted fra den 24. september 2003 til den 8. september 2005, vedrørte smart card chips.
- 12 Markedet for smart card chips bestod af to segmenter, nemlig markedet for chips til SIM-kort, der i det væsentlige bruges til mobiltelefoner (herefter »SIM-kortchips«), og markedet for chips til andre kort end SIM-kort, der bruges til bankkort, sikkerhed og identifikation (herefter »andre chips«). På tidspunktet for den pågældende overtrædelse var dette marked kendetegnet ved et konstant prisfald, prispres fra chips-producenternes vigtigste kunder, uligevægt mellem udbud og efterspørgsel som følge af stigningen i efterspørgslen og den konstante og hurtige teknologiske udvikling samt kontraktforhandlingsstrukturen med kunderne.
- 13 Kommissionen fandt hvad angår de væsentligste kendetegn ved den pågældende overtrædelse, at det straffede kartel var bygget på en samling bilaterale kontakter, der i 2003 og 2004 var ugentlige, mellem adressaterne for den omtvistede afgørelse. Ifølge Kommissionen koordinerede deltagerne i overtrædelsen deres prispolitik i forbindelse med smart card chips via kontakter om prisfastsættelse, navnlig de specifikke priser, der blev tilbudt de vigtigste kunder, minimumspriser og vejledende priser, udveksling af synspunkter om prisudviklingen i det efterfølgende halvår og den tilsigtede prisfastsættelse, men også om produktionskapaciteten og anvendelsen af denne, den fremtidige adfærd på markedet samt forhandlinger af fælles kundeaftaler. Tidsplanen for de hemmelige kontakter, som fremgår af tabel 4 i den omtvistede afgørelse, fulgte tidsplanen for den økonomiske cyklus. Kommissionen fastslog, at der på grund af formålet og datoerne for kontakterne var forbindelse mellem disse bilaterale kontakter. I forbindelse med de nævnte bilaterale kontakter nævnte virksomhederne nogle gange åbent afholdelsen af andre bilaterale kontakter mellem deltagerne i den pågældende overtrædelse, og de indsamlede oplysninger blev sendt til konkurrenterne.
- 14 Kommissionen kvalificerede den pågældende overtrædelse som samlet og vedvarende. De hemmelige kontakter var nemlig forbundet og supplerede hinanden. Via deres interaktion bidrog de til realiseringen af alle de konkurrencebegrænsende virkninger inden for rammerne af en global plan, der havde et enkelt mål. Ifølge Kommissionen havde Samsung, Renesas og Philips kendskab til overtrædelsen i dens helhed. Appellanten blev derimod kun holdt ansvarlig for denne overtrædelse, for så vidt som selskabet deltog i hemmelige aftaler med Samsung og Renesas, idet der ikke fandtes beviser for, at appellanten havde haft kontakt til Philips, eller at appellanten havde et subjektivt indtryk af at deltage i hele den pågældende overtrædelse.
- 15 Sluttelig skønnede Kommissionen, at de pågældende virksomheders adfærd havde til formål at begrænse konkurrencen inden for Den Europæiske Union og havde en betydelig indvirkning på samhandelen mellem medlemsstaterne og mellem de kontraherende parter i EØS-aftalen.

- 16 Med henblik på beregningen af de bøder, der skulle pålægges i henhold til artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og i henhold til 2006-retningslinjerne, præciserede Kommissionen, at den pågældende overtrædelse var forsætlig. Ved beregningen af grundbeløbet fastsatte denne institution som indikator den årlige værdi af afsætningen baseret på den reelle værdi af afsætningen af de kartelomfattede produkter, som virksomhederne havde realiseret i løbet af de måneder, hvor de aktivt deltog i den pågældende overtrædelse. Den anvendte en koefficient for den pågældende overtrædelses grovhed på 16%. Hvad angår denne overtrædelses varighed fastsatte Kommissionen den til 11 måneder og 14 dage for Philips, 18 måneder og 7 dage for appellanten, 23 måneder og 2 dage for Renesas samt 23 måneder og 15 dage for Samsung. Den anvendte en koefficient på 16% af værdien af afsætningen som ekstrabeløb.
- 17 På grund af de formildende omstændigheder indrømmede Kommissionen appellanten en bødenedsættelse på 20%, eftersom selskabet kun var ansvarligt for den pågældende overtrædelse for at have deltaget i hemmelige møder med Samsung og Renesas og ikke med Philips. I medfør af samarbejdsmeddelelsen indrømmede Kommissionen Renesas bødefritagelse, ligesom den nedsatte den bøde, som Samsung blev pålagt, med 30%.
- 18 Kommissionen konstaterede i den omtvistede afgørelses artikel 1, at følgende virksomheder havde deltaget i en samlet og vedvarende overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF og af EØS-aftalens artikel 53 inden for sektoren for smart card chips i EØS:
- appellanten, fra den 24. september 2003 til den 31. marts 2005 »på grund af koordineringen med Samsung og Renesas« [artikel 1, litra a)]
  - Philips, fra den 26. september 2003 til den 9. september 2004 [artikel 1, litra b)]
  - Renesas, fra den 7. oktober 2003 til den 8. september 2005 [artikel 1, litra c)], og
  - Samsung, fra den 24. september 2003 til den 8. september 2005 [artikel 1, litra d)].
- 19 I denne afgørelses artikel 2 pålagde Kommissionen appellanten en bøde på 82 784 000 EUR [artikel 2, litra a)], Philips en bøde på 20 148 000 EUR [artikel 2, litra b)], Renesas en bøde på 0 EUR [artikel 2, litra c)] og Samsung en bøde på 35 116 000 EUR [artikel 2, litra d)].

III. Sagen for Retten og den appellerede dom

- 20 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 13. november 2014 anlagde appellanten søgsmål principalt med påstand om annullation af den omtvistede afgørelse, for så vidt som den vedrørte selskabet, og subsidiært om nedsættelse af den bøde, som selskabet var blevet pålagt.
- 21 Til støtte for søgsmålet fremsatte appellanten seks anbringender. De to første anbringender vedrørte tilsidesættelse af retten til forsvar og af princippet om god forvaltningsskik. Det tredje anbringende vedrørte en tilsidesættelse af artikel 101, stk. 1, TEUF. Det fjerde anbringende, der var fremsat subsidiært, vedrørte en urigtig anvendelse af begrebet samlet og vedvarende overtrædelse. Det femte og det sjette anbringende vedrørte bøden.
- 22 Retten forkastede ved den appellerede dom disse anbringender og frifandt dermed Kommissionen i det hele.

IV. Parternes påstande i appelsagen

23 Appellanten har med appellen nedlagt følgende påstande:

- Den appellerede dom ophæves.
- Den omtvistede afgørelse annulleres, for så vidt som den vedrører appellanten.
- Subsidiært nedsættes den bøde på 82 874 000 EUR, som er blevet pålagt appellanten ved den omtvistede afgørelse, til et forholdsmæssigt beløb.
- Subsidiært hjemvises sagen til Retten til fornyet prøvelse.
- Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

24 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- Appellen forkastes.
- Subsidiært frifindelse for påstanden om nedsættelse af den bøde, som er blevet pålagt appellanten.
- Appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

V. Om appellen

25 Til støtte for appellen har appellanten fremsat tre anbringender.

A. Det første anbringende om Rettens utilstrækkelige prøvelse

26 Appellantens første anbringende er opdelt i fem led.

1. Om det første anbringendes første led

a) Parternes argumenter

27 Med det første anbringendes første led, som navnlig vedrører den appellerede doms præmis 160, har appellanten foreholdt Retten, at den ud af de 11 hævdede ulovlige kontakter, der fandt sted mellem selskabet selv, Samsung og Renesas, og hvis eksistens Kommissionen havde konstateret, kun undersøgte fem kontakter, selv om appellanten havde bestridt alle disse kontakter. Denne selektive og ufuldstændige domstolsprøvelse af den omtvistede afgørelse er i strid med artikel 263 TEUF og førte til en utilstrækkelig prøvelse af bødens størrelse. Ifølge appellanten burde Kommissionens ulovlige vurderinger af nogle af de anfægtede kontakter have ført til, at Kommissionens konklusioner vedrørende disse kontakter i den omtvistede afgørelse blev annulleret.

28 Retten tilsidesatte ligeledes begrundelsespligten fastsat i artikel 36 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol. Retten anførte navnlig ikke tilstrækkelige grunde til at begrunde den i den appellerede doms præmis 160 anførte fremgangsmåde samt valget af de fem kontrollerede kontakter.

- 29 En sådan selektiv prøvelse gav ikke Retten mulighed for fuldt ud at vurdere den angivelige overtrædelses alvor og heller ikke for at efterprøve den pålagte bøde. Retten besvarede appellans argumenter om bøden utilstrækkeligt, som det fremgår af det tredje appellanbringende. Eftersom appellans deltagelse i overtrædelsen var begrænset til de fem kontakter, hvis eksistens var bevist, kunne Retten navnlig ikke tiltræde den bøde, som Kommissionen havde pålagt selskabet.
- 30 Hvad angår de ikke-efterprøvede kontakter henviste Retten navnlig i den appellerede doms præmis 153 blot til Kommissionens konklusioner, uden at den kontrollerede disse, som den var forpligtet til.
- 31 Rettens selektive kontrol modsiger og hænger ikke sammen med de vurderinger, som den foretog i den appellerede doms præmis 136, 137 og 211. Med denne selektive kontrol gengav Retten kendetegnene ved den af Kommissionen hævdede overtrædelse urigtigt, eftersom de kontakter, som Retten undersøgte, var utilstrækkelige til at underbygge konstateringen af, at appellanten havde begået en samlet og vedvarende overtrædelse.
- 32 Eftersom Retten ikke bekræftede de øvrige kontakter, som Kommissionen havde lagt til grund, og navnlig fordi den ikke undersøgte de angivelige kontakter mellem appellanten og Renesas i 2003, der er nævnt i 160. betragtning til den omtvistede afgørelse, havde Retten intet grundlag for at fastslå, at der var afholdt ulovlige møder mellem Samsung og appellanten dette år. Ifølge appellanten havde Retten således ingen beviser ud over de af selskabet anfægtede, der underbyggede eksistensen og indholdet af de kontakter, som selskabet havde med Samsung i 2003.
- 33 Appellanten har præciseret, at den selektive kontrol har påvirket selskabets retsstilling, for så vidt som den udsætter det for uberettigede krav fra tredjeparter, såsom erstatningskrav.
- 34 Kommissionen har bestridt samtlige disse argumenter.
- 35 Kommissionen har anført, at appellanten ikke har bestridt den konstatering, der fremgår af 38.-41., 68., 76., 77., 246. og 297. betragtning til den omtvistede afgørelse, om, at priserne på smart card chips i princippet blev fastsat på årsbasis. Ifølge Kommissionen kunne Retten således nøjes med at efterprøve, om appellanten havde deltaget i mindst en konkurrencebegrænsende kontakt årligt i perioden 2003-2005. Det er nemlig tilstrækkeligt, at de økonomiske resultater af de konkurrencebegrænsende kontakter fortsat har virkning efter datoen for kontakterne.
- 36 Under disse omstændigheder var Retten hverken forpligtet til at begrunde sit valg af de fem kontakter, som den undersøgte, eller den manglende undersøgelse af appellans deltagelse i de seks øvrige kontakter.
- 37 Retten var ikke forhindret i at vurdere argumenterne om overtrædelsens grovhed og bødens størrelse. Antallet af kontakter, som appellanten deltog i, påvirker navnlig hverken vurderingen af overtrædelsens grovhed eller muligheden for at anvende en procentsats for grovhed på 16%.
- 38 Retten var heller ikke forhindret i korrekt at undersøge argumenterne om appellans deltagelse i den samlede og vedvarende overtrædelse, eftersom selskabet deltog i mindst en kontakt årligt, og disse kontakter var en del af en samlet plan. Retten kunne ligeledes foretage en korrekt vurdering af argumenterne om den konkurrencebegrænsende karakter af kontakterne med Samsung den 24. september og den 3. november 2003, eftersom de beviser, som Renesas havde fremlagt, blot var en grund blandt flere til, at Retten tiltrådte Kommissionens konklusioner om Samsungs troværdighed som vidne og om udvekslingen af oplysninger under de nævnte kontakter.
- 39 Appellans argument om en fuldstændig annulation af den omtvistede afgørelse må afvises fra realitetsbehandling i overensstemmelse med artikel 169, stk. 2, i Domstolens procesreglement.

- 40 Argumentet om den appellerede doms præmis 153 er uvirksomt, eftersom Retten ikke udledte nogen konsekvens af henvisningen til ni andre konkurrencebegrænsende kontakter end kontakterne den 3. og 27. november 2003.
- 41 Appellanten har ikke været udsat for erstatningskrav som følge af den fremgangsmåde, som Retten valgte, men som følge af sin deltagelse i mindst en konkurrencebegrænsende kontakt årligt i perioden 2003-2005.
- 42 Hvad angår appellants argument om den appellerede doms præmis 136 og 137 har selskabet sammenblandet to forskellige begreber, nemlig beviset for antallet af konkurrencebegrænsende kontakter, som appellanten deltog i, og godtgørelsen af, at disse kontakter var konkurrencebegrænsende.

b) Domstolens bemærkninger

- 43 Det skal indledningsvis bemærkes, at den appellerede doms præmis 160 vedrører Rettens vurdering af appellants tredje anbringendes tredje led for Retten vedrørende det manglende bevis for, at det kunne godtgøres, at artikel 101 TEUF var blevet overtrådt. Denne præmis har følgende ordlyd:

»[...] [appellanten] har ikke anfægtet Kommissionens vurdering af, at priserne i princippet blev fastsat på årsbasis, hvilket i øvrigt fremgår af de drøftelser, som [appellanten] deltog i. Under disse omstændigheder er det tilstrækkeligt at undersøge, om [appellanten] i perioden 2003-2005 deltog i en eller i givet fald to drøftelser om konkurrencebegrænsning med Samsung og Renesas i hvert af disse tre år, for at fastslå, om artikel 101 TEUF er blevet overtrådt. Under disse omstændigheder finder Retten det hensigtsmæssigt indledningsvis at undersøge fem kontakter mellem [appellanten] og Samsung eller Renesas, dvs. kontakterne den 24. september 2003 (første kontakt), den 3. november 2003 (anden kontakt), den 18. marts 2004 (sjette kontakt), den 1. til den 8. juni 2004 (syvende kontakt) og den 31. marts 2005 (ellefte kontakt), idet den førstnævnte og den sidstnævnte kontakt ifølge Kommissionen markerer henholdsvis begyndelsen og afslutningen på [appellants] deltagelse i den pågældende overtrædelse. Det er således kun, såfremt disse fem kontakter ikke gør det muligt at godtgøre den pågældende overtrædelse, at Retten skal undersøge, om de øvrige kontakter, f.eks. den 17. november 2003, som [appellanten] i sine processkrifter og i retsmødet har gjort gældende ikke var ulovlige, bidrog til denne overtrædelse eller ej.«

- 44 Efter undersøgelsen af appellants argumenter om de fem nævnte kontakter fastslog Retten i den appellerede doms præmis 207, at Kommissionen ikke havde begået en fejl, da den fastslog, at appellanten havde deltaget i konkurrencebegrænsende drøftelser med Samsung og Renesas mellem den 24. september 2003 og den 31. marts 2005.
- 45 Retten undersøgte derimod ikke de argumenter, hvorved appellanten anfægtede Kommissionens konklusioner i forhold til seks øvrige bilaterale kontakter, der blev foreholdt selskabet i den omtvistede afgørelse.
- 46 Appellanten har anfægtet Rettens fremgangsmåde, i det væsentlige fordi denne er uforenelig med kravene til en fuldstændig domstolsprøvelse i form af både en legalitetskontrol og en kontrol af bøden.
- 47 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at systemet med retslig prøvelse af Kommissionens afgørelser vedrørende procedurerne i henhold til artikel 101 TEUF og 102 TEUF består i en legalitetskontrol af institutionernes retsakter, som er fastsat i artikel 263 TEUF, hvilken kontrol i henhold til artikel 261 TEUF og efter anmodning fra sagsøgerne kan suppleres af Rettens udøvelse af en fuld prøvelsesret vedrørende de sanktioner, som af Kommissionen pålægges på dette område (dom af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 71).

- 48 Det skal bemærkes, at rækkevidden af den legalitetskontrol, der er fastsat i artikel 263 TEUF, omfatter samtlige elementer ved Kommissionens afgørelser vedrørende procedurerne i henhold til artikel 101 TEUF og 102 TEUF, med hensyn til hvilke Retten sikrer en grundig kontrol, såvel retligt som faktisk, i lyset af de af sagsøgeren rejste anbringender, og henset til samtlige de oplysninger, som sidstnævnte har fremlagt (jf. i denne retning dom af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 72 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 I det foreliggende tilfælde tilsigtede appellanten bl.a. at opnå en legalitetskontrol af Kommissionens konstatering af selskabets deltagelse i en samlet og vedvarende overtrædelse i perioden fra den 24. september 2003 til den 31. marts 2005.
- 50 Som det fremgår af nærværende doms præmis 43, begrundede Retten begrænsningen af sin kontrol til fem af de pågældende elleve bilaterale kontakter med den omstændighed, som appellanten ikke har anfægtet, at priserne i princippet blev forhandlet på årsbasis. Det skal i denne henseende tilføjes, som det fremgår af nærværende doms præmis 115 og 116, at appellanten ikke under appelsagen har fremført noget argument, som kan antages til realitetsbehandling, og som kan rejse tvivl om denne begrundelse.
- 51 Retten gjorde således for det første retligt fyldestgørende rede for grundene til, at den foretog en kontrol af et begrænset antal af de kontakter, som appellanten havde anfægtet.
- 52 For det andet skal det fastslås, at Retten for at tiltræde lovligheden af Kommissionens konklusion om appellantens deltagelse i den pågældende overtrædelse blot kunne kontrollere Kommissionens vurderinger vedrørende ikke alene den første og sidste hemmelige kontakt, men ligeledes en eller to kontakter pr. deltagelsesår.
- 53 I forbindelse med en overtrædelse, der har en vis varighed, er den omstændighed, at kartellet viser sig under forskellige perioder, som kan adskilles af længere eller kortere mellemrum, således fortsat uden betydning for, at dette kartel eksisterer, eftersom de forskellige handlinger, der er en del af denne overtrædelse, forfølger et enkelt formål og er omfattet af en samlet og vedvarende overtrædelse (dom af 21.9.2006, Technische Unie mod Kommissionen, C-113/04 P, EU:C:2006:593, præmis 169).
- 54 Det følger endvidere af fast retspraksis, at den omstændighed, at en virksomhed ikke har deltaget i samtlige de elementer, som skal være til stede, for at der er tale om et kartel, eller at den kun har spillet en mindre rolle i de elementer, som den har deltaget i, ikke er relevant med hensyn til beviset for, at virksomheden har begået en overtrædelse, idet disse omstændigheder kun skal tages i betragtning ved vurderingen af overtrædelsens grovhed og i givet fald ved udmålingen af bøden (dom af 6.12.2012, Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).
- 55 Det første anbringendes første led skal således forkastes, for så vidt som det vedrører en tilsidesættelse af artikel 263 TEUF og begrundelsespligten.
- 56 For så vidt som det første appelanbringendes første led, som det fremgår af nærværende doms præmis 46, ligeledes vedrører en tilsidesættelse af Rettens fulde prøvelsesret og derfor vedrører forhold, som undersøges som led i det tredje anbringende, skal den argumentation, der er fremført i denne henseende, derfor undersøges som led i dette anbringende.

2. Om det første anbringendes andet led

a) Parternes argumenter

- 57 Med det første anbringendes andet led har appellanten foreholdt Retten, at den i den appellerede doms præmis 118 med urette pålagde appellanten bevisbyrden med hensyn til at påvise, at Samsungs interne e-mail af 3. november 2003 ikke var ægte (herefter »e-mailen af 3. november 2003«). Eftersom Kommissionen, der har bevisbyrden med hensyn til at godtgøre overtrædelsen, ikke beviste, at denne e-mail er ægte i overensstemmelse med princippet om god forvaltningsskik, og henset til den alvorlige tvivl, som appellanten har givet udtryk for, burde dette bevis og andre beviser fremlagt af Samsung have været afvist.
- 58 Retten begik ligeledes åbenbare fejl og tilsidesatte retten til forsvar, da den i den appellerede doms præmis 74 fandt, at den IT-sagkyndige erklæring, som appellanten havde forelagt, ikke konkluderede, at den nævnte e-mail ikke var ægte.
- 59 Endvidere tilsidesatte Retten retten til forsvar og til en retfærdig rettergang, da den i den appellerede doms præmis 118 konstaterede, at appellanten ikke havde fremført argumenter, der beviste behovet for en uafhængig sagkyndig erklæring. Appellanten har på grundlag af en afgørelse fra den franske konkurrencemyndighed anført, at Kommissionen, henset til de bemærkninger, som appellanten og Samsung havde fremsat, i det mindste var forpligtet til at udpege en uafhængig sagkyndig, som kunne vurdere den pågældende e-mails ægthed. Dette gælder så meget desto mere i kartelsager på grund af deres strafferetlige karakter. Kommissionens videnskabelige vurderinger kan ikke fjerne enhver tvivl hvad angår ægtheden af de påberåbte beviser.
- 60 Retten foretog på grundlag af disse beviser en urigtig vurdering af den pågældende overtrædelses varighed og omfang. Uden de af Samsung fremlagte beviser, der burde have været afvist, kunne Kommissionen hverken godtgøre, at appellanten begik en overtrædelse i 2003, eller at selskabet deltog i en samlet og vedvarende overtrædelse. Appellanten har navnlig bestridt den appellerede doms præmis 143 og 144 samt henvisningen i den nævnte doms præmis 150 til samtidige beviser og beviser fremlagt af Renesas, idet Retten ikke undersøgte disse beviser.
- 61 Kommissionen har bestridt alle disse argumenter.

b) Domstolens bemærkninger

- 62 Det skal indledningsvis bemærkes, at det fremgår af Rettens konstateringer vedrørende de faktiske omstændigheder, at Kommissionen benyttede den e-mail af 3. november 2003, som Samsung fremlagde, efter at forligsforhandlingerne blev indstillet, til at godtgøre, at der forelå en konkurrencebegrænsende kontakt mellem appellanten og Samsung samme dag. Appellanten bestred ægtheden af denne e-mail for Kommissionen og fremlagde en sagkyndig erklæring i sine bemærkninger til den anden sagsfremstilling, hvorved selskabet blev meddelt den nævnte e-mail. Uden at indhente en uafhængig sagkyndig erklæring afviste Kommissionen appellants tvivl på grundlag af sine egne videnskabelige vurderinger hvad angår ægtheden af denne e-mail.
- 63 Med dette led i det første anbringende har appellanten bestridt Rettens forkastelse af selskabets argument om, at Kommissionen undlod at indhente en uafhængig sagkyndig erklæring for at sikre sig ægtheden af e-mailen af 3. november 2003. I denne forbindelse fastslog Retten i den appellerede doms præmis 118, at Kommissionen havde en vis skønsmargen, da den skulle træffe afgørelse om supplerende foranstaltninger, og at appellanten i den foreliggende sag ikke havde godtgjort, at en sådan sagkyndig erklæring var påkrævet.

- 64 Det er appellansens opfattelse, at Retten herved pålagde selskabet bevisbyrden for, at e-mailen af 3. november 2003 ikke var ægte, hvorved den appellerede dom blev behæftet med en retlig fejl.
- 65 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det princip, som gælder i EU-retten, er princippet om den frie bevisbedømmelse, hvoraf følger, dels at det ikke for Retten er muligt at anfægte antagelsen af et beviselement til realitetsbehandling, når beviset er opnået lovligt, dels at det eneste relevante kriterium for at vurdere beviser, der er lovligt frembragt, er bevisets troværdighed (dom af 19.12.2013, Siemens m.fl. mod Kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:866, præmis 128 og den deri nævnte retspraksis).
- 66 Når Kommissionen lægger beviser til grund, som i princippet er tilstrækkelige til at godtgøre, at en overtrædelse har fundet sted, er det ikke tilstrækkeligt, at den omhandlede virksomhed påberåber sig muligheden for, at en omstændighed, som kan påvirke bevisværdien af nævnte beviser, har fundet sted, for at Kommissionen bærer bevisbyrden med hensyn til, at denne omstændighed ikke har kunnet påvirke bevisernes bevisværdi. Tværtimod, med undtagelse af de tilfælde, hvor et sådant bevis ikke kan leveres af den omhandlede virksomhed på grund af Kommissionens egen adfærd, tilkommer det den omhandlede virksomhed at føre bevis for, dels at den af denne påberåbte omstændighed foreligger, dels at denne omstændighed rejser tvivl med hensyn til bevisværdien af de beviser, som Kommissionen lægger til grund (dom af 22.11.2012, E.ON Energie mod Kommissionen, C-89/11 P, EU:C:2012:738, præmis 76).
- 67 Disse betragtninger kan overføres på det tilfælde, hvor en appellant som i nærværende sag ikke anfægter troværdigheden, men ægtheden af et bevis.
- 68 I det foreliggende tilfælde fremgår det af såvel 164.-174. betragtning til den omtvistede afgørelse som af den appellerede doms præmis 65, 74, 82 og 182, at Kommissionen i denne afgørelse gav en detaljeret besvarelse af den af appellanten rejste tvivl vedrørende ægtheden af e-mailen af 3. november 2003, og at Kommissionen i det væsentlige afviste denne tvivl. Under disse omstændigheder tilkom det appellanten for Retten at godtgøre, at Kommissionens svar var behæftet med fejl som følge af en utilstrækkelig sagsoplysning. Hvad angår det sidstnævnte fremgår det i det væsentlige af den appellerede doms præmis 65 og 82-84, at appellanten ikke godtgjorde, at sådanne fejl blev begået.
- 69 Det følger heraf, at Retten uden uberettiget at vende bevisbyrden kunne forkaste appellansens forskellige argumenter om, at e-mailen af 3. november 2003 ikke var ægte, eftersom appellanten ikke havde godtgjort, at Kommissionens forklaringer var urigtige. Retten kunne således ligeledes uden at vende bevisbyrden i den appellerede doms præmis 118 forkaste appellansens argumenter om, at Kommissionen skulle have anmodet om en uafhængig sagkyndig erklæring for at godtgøre denne e-mails ægthed.
- 70 For så vidt som appellanten i denne forbindelse har påberåbt sig en tilsidesættelse af retten til forsvar, skal det bemærkes, at selskabet både under den administrative procedure og proceduren for Retten har kunnet fremføre sine argumenter om ægtheden af e-mailen af 3. november 2003.
- 71 Henset til det ovenstående skal appellansens argumenter om den appellerede doms præmis 143, 144 og 150 anses for uvirksomme, for så vidt som de er støttet på den urigtige forudsætning om, at Retten pålagde appellanten bevisbyrden for den manglende ægthed af e-mailen af 3. november 2003.
- 72 Derfor bør det første anbringendes andet led forkastes.

3. Om det første anbringendes tredje led

a) Parternes argumenter

- 73 Med det første anbringendes tredje led har appellanten kritiseret Retten for at have tilsidesat retten til forsvar og for at have begået en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 85 at fastslå, at den manglende rettidige meddelelse til appellanten af Kommissionens videnskabelige vurderinger om ægtheden af e-mailen af 3. november 2003, som var bebyrdende forhold, ikke påvirkede det resultat, som Kommissionen nåede til i den omtvistede afgørelse.
- 74 Det er appellants opfattelse, at Kommissionens unklare af at meddele selskabet sine vurderinger fratog det muligheden for yderligere at understøtte den alvorlige tvivl, som det nærede om denne e-mails ægthed, for at godtgøre, at den ikke var ægte, eller at der med henblik herpå var behov for en uafhængig sagkyndig erklæring, og for at besvare Kommissionens vurderinger. Tilsidesættelsen af appellants ret til forsvar, som skærpes af, at selskabet med urette blev pålagt bevisbyrden hvad angår den manglende ægthed af denne e-mail, kunne ikke genoprettes ved at fremlægge videnskabelige vurderinger under proceduren for Retten.
- 75 Kommissionen har bestridt samtlige disse argumenter.

b) Domstolens bemærkninger

- 76 Med dette led har appellanten gjort gældende, at Retten med urette forkastede selskabets argumentation om, at Kommissionen tilsidesatte dets ret til forsvar ved under den administrative procedure at undlade at meddele det sine egne videnskabelige vurderinger hvad angår ægtheden af e-mailen af 3. november 2003.
- 77 I denne forbindelse bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 77 og 80, at Kommissionen burde have meddelt appellanten sine videnskabelige vurderinger som belastende beviser. Retten fastslog ikke desto mindre i dommens præmis 81-85, at appellanten ikke havde godtgjort, at det resultat, som Kommissionen nåede frem til i den omtvistede afgørelse, ville have været anderledes, hvis en sådan meddelelse havde fundet sted, hvorfor den forkastede appellants argumentation om en tilsidesættelse af retten til forsvar.
- 78 Herved fulgte Retten Domstolens faste praksis, hvorefter det, for at en tilsidesættelse af retten til forsvar kan føre til annullation af den omtvistede retsakt, er en betingelse, at proceduren, såfremt denne fejl ikke havde foreligget, kunne have ført til et andet resultat, hvilket det påhviler den berørte virksomhed at godtgøre (dom af 16.6.2016, SKW Stahl-Metallurgie og SKW Stahl-Metallurgie Holding mod Kommissionen, C-154/14 P, EU:C:2016:445, præmis 69 og den deri nævnte retspraksis).
- 79 Appellanten har således ikke fremlagt noget forhold, der kan godtgøre, at Retten begik en retlig fejl eller gengav de faktiske omstændigheder eller beviserne urigtigt, for så vidt som den på grundlag af de argumenter og oplysninger, som appellanten havde fremlagt for den, fandt, at selskabet ikke havde godtgjort, at det resultat, som Kommissionen nåede til i den omtvistede afgørelse, kunne have været anderledes, hvis institutionen havde meddelt det sine videnskabelige vurderinger under den administrative procedure.
- 80 Det første anbringendes tredje led bør dermed forkastes.

4. Om det første anbringendes fjerde led

a) Parternes argumenter

- 81 Det første anbringendes fjerde led om en tilsidesættelse af uskyldsformodningen, retten til forsvar og begrundelsespligten består af to hovedklagepunkter.
- 82 Appellanten har med sit første klagepunkt bestridt Rettens vurderinger i den appellerede doms præmis 93 og 126 om troværdigheden af Samsung som vidne.
- 83 For det første har appellanten gjort gældende, at argumentet om, at Samsung var et troværdigt vidne, fordi dette selskab havde anmodet om bødefritagelse, kun gælder for de beviser, som fremlægges af et vidne, som Kommissionen allerede har indrømmet midlertidig bødefritagelse. Dette var ikke tilfældet for Samsung, da de omtvistede beviser blev fremlagt. Samsung havde, idet dette selskab efter forligsprocedurens afslutning var udsat for en risiko for at blive pålagt en fuldstændig bøde, intet at tabe ved at afgive falske erklæringer, og dette så meget desto mere som det i henhold til koreansk ret ikke løb en risiko for strafferetlige sanktioner for at afgive falske erklæringer.
- 84 Retten burde derfor have støttet sig på andre beviser for at underbygge eksistensen af de omtvistede bilaterale kontakter mellem Samsung og appellanten. Der findes imidlertid ikke sådanne beviser. Appellanten har i denne henseende kritiseret den appellerede doms præmis 145-151, som ifølge selskabet ikke blot kan anses for grunde anført for fuldstændighedens skyld. Denne doms præmis 148 og 149, hvori anføres, at de af Samsung fremlagte beviser var underbyggede af andre deltagere i overtrædelsen, modsiger således den nævnte doms præmis 155. Philips' e-mail, som er omtalt i den appellerede doms præmis 147, er alene støttet på en »erklæring baseret på rygter«, og appellanten havde ikke haft bilateral kontakt med Philips. De omhandlede passager i den omtvistede afgørelse præciserede ikke, at NXP Semiconductors NV havde fremlagt beviser, der underbyggede beviserne fremlagt af Samsung. Den omstændighed, som er omtalt i 157. betragtning til den omtvistede afgørelse, at Renesas havde fremlagt oplysninger til støtte for disse beviser, er ulogisk og modsiges af den delvise prøvelse foretaget af Retten, som hverken undersøgte eller godtgjorde eksistensen af et møde mellem Renesas og appellanten i 2003, året for de omtvistede kontakter med Samsung. Renesas kunne således ikke underbygge de omtvistede faktiske omstændigheder, der var fastlagt på grundlag af beviser, som burde afvises, og som stammede fra Samsung.
- 85 Eftersom appellanten med sin vidneerklæring i modsætning til Samsung udsatte sig selv for en risiko for strafferetlige sanktioner ved falsk edsvoren erklæring, burde Retten have prioriteret førstnævntes erklæringer. Retten burde have ladet tvivlen komme appellanten til gode i overensstemmelse med princippet in dubio pro reo.
- 86 For det andet blev dette princip ligeledes tilsidesat som følge af, at Retten i den appellerede doms præmis 123 og 124 i forhold til Samsung anvendte reglen om privilegier mellem advokat og klient til skade for appellanten. Hvad angår den pågældende erklæring har den ansatte hos Samsung, som fremlagde erklæringen, nemlig kun delt vage erindringer med Samsungs rådgiver ti år efter den angivelige overtrædelse.
- 87 Med det andet klagepunkt har appellanten gjort gældende, at Retten med urette fandt, at selskabets andre chips var omfattet af den pågældende overtrædelse, gav en utilstrækkelig begrundelse for sin dom og tilsidesatte princippet in dubio pro reo.
- 88 For det første anvendte Retten i den appellerede doms præmis 255 en urigtig oversættelse af Samsungs interne rapport og gengav således beviserne urigtigt. Retten ville ikke på grundlag af den rigtige oversættelse have kunnet finde, at de pågældende beviser underbyggede konklusionen om, at andre chips var omfattet af drøftelserne mellem Samsung og appellanten den 24. september 2003.

- 89 For det andet kan betragtningerne fremført i den appellerede doms præmis 256 ikke godtgøre, at indtægterne knyttet til andre chips skulle indgå i bødeberegningen for hele overtrædelsesperioden, og modsiger fremgangsmåden fastlagt i denne doms præmis 160. I Samsungs interne rapport, som blev benyttet for at godtgøre kontakten af 24. september 2003, nævnes andre chips nemlig kun for 2004 i en meget overordnet erklæring, som hverken kan anses for at have konkurrencebegrænsende formål eller virkning. Den kan ikke reducere Samsungs usikkerhed, eftersom priserne i en sektor som sektoren for smart card chips, der har en kort levetid som følge af de konstante teknologiske fremskridt, hele tiden falder. Når der ikke foreligger øvrige kontakter om andre chips, kunne der maksimalt tages hensyn til indtægterne fra disse produkter ved bødeberegningen for 2004.
- 90 For det tredje har appellanten bestridt den i den appellerede doms præmis 257 fastslåede forbindelse mellem SIM-kortchips og andre chips, idet den er behæftet med en åbenbart urigtig vurdering og således med en urigtig gengivelse af de beviser, som Kommissionen anvendte i 221. betragtning til den omtvistede afgørelse. Det fremgår nemlig af 6. og 221. betragtning til denne afgørelse, at markedet for kortchips kunne inddeles i to segmenter. Selv om inddelingen ikke var absolut, fastslog Kommissionen ikke af denne grund en forbindelse.
- 91 For det fjerde undlod Retten, selv hvis det antages, at der foreligger en sådan forbindelse, at anføre, hvordan de angivelige udvekslinger vedrørende SIM-kortchips kunne påvirke konkurrencen vedrørende andre chips. Navnlige er den appellerede doms præmis 258 utilstrækkeligt begrundet i denne henseende. Desuden var Renesas' erklæring omtalt i 217. betragtning til den omtvistede afgørelse, hvorefter overtrædelsen vedrørte begge typer chips, og oplysningerne om anvendelsen af andre chips var relevante for leverandørerne af SIM-kortanvendelse, ikke underbygget og blev bestridt af appellanten og Philips. Henset til denne anfægtelse burde den nævnte erklæring have været underbygget af andre elementer for at kunne tages i betragtning.
- 92 Kommissionen har bestridt alle disse argumenter.

b) Domstolens bemærkninger

1) Det første klagepunkt

- 93 Appellanten har med sit første klagepunkt bestridt visse af Rettens vurderinger om Samsungs troværdighed som vidne og den bevisværdi, der er tillagt de beviser, som denne har fremlagt.
- 94 Det skal i denne forbindelse for det første fastslås, at Retten med føje i den appellerede doms præmis 93 bemærkede, at den omstændighed, at Samsungs ansatte, der var ophavsmand til den erklæring, hvis bevisværdi appellanten har bestridt, ikke risikerede at ifalde strafferetlige sanktioner i Korea i tilfælde af falske edsvorne erklæringer, ikke fjerner denne erklærings bevisværdi, eftersom Samsung som fremsætter af en anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen risikerede at miste fordelene ved dette samarbejde i tilfælde af en falsk erklæring.
- 95 Ethvert forsøg fra den virksomhed, der har fremsat en anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen, på at vildlede Kommissionen kan således skabe tvivl angående oprigtigheden og samarbejdsviljen hos virksomheden og dermed fratage denne muligheden for at drage fuld nytte af denne meddelelse (jf. analogt dom af 19.12.2013, Siemens m.fl. mod Kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:866, præmis 138).
- 96 Endvidere har appellanten med sit argument om, at de beviser, som Samsung fremlagde, skulle have været underbygget af andre deltagere i den pågældende overtrædelse, hvilket ikke har været tilfældet, i virkeligheden ikke anfægtet den appellerede doms præmis 148 og 149, men Kommissionens vurderinger i 156.-161. betragtning til den omtvistede afgørelse, hvorefter Samsungs erklæringer

understøttedes af andre deltagere i den pågældende overtrædelse. I disse præmisser bemærkede Retten, uden at appellanten har bestridt det for Domstolen, at disse vurderinger ikke var draget i tvivl for Retten.

- 97 Dette argument skal derfor afvises i overensstemmelse med fast retspraksis om, at Domstolen under en appel kun har kompetence til at tage stilling til den retlige afgørelse, der er blevet truffet vedrørende de anbringender og argumenter, som er blevet behandlet i første instans. En part kan således ikke for første gang for Domstolen fremsætte anbringender eller argumenter, der ikke blev påberåbt for Retten (jf. i denne retning dom af 8.11.2016, BSH mod EUIPO, C-43/15 P, EU:C:2016:837, præmis 43, og af 13.12.2017, Telefónica mod Kommissionen, C-487/16 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2017:961, præmis 84).
- 98 Desuden skal argumentet om en angivelig selvmodsigelse mellem begrundelserne i den appellerede doms præmis 148 og 149 og denne doms præmis 155 forkastes. Hvad angår sidstnævnte præmis besvarede Retten, uden at den modsagde den omstændighed, at Samsungs erklæringer som helhed var understøttet af andre deltagere i overtrædelsen, blot appellants argument ved at bemærke, at Kommissionen i 152., 157. og 158. betragtning til den omtvistede afgørelse, som appellanten har bestridt, alene fastslog, at kontakterne den 3. og 17. november 2003 var understøttet af beviser fra disse øvrige deltagere.
- 99 Endelig er argumentet om den angiveligt urigtige gengivelse af beviserne som følge af omtalen af NXP Semiconductors i den appellerede doms præmis 147 støttet på en urigtig udlægning af den omtvistede afgørelse. I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, nævnes NXP Semiconductors nemlig i 158., 159. og 161. betragtning til denne afgørelse.
- 100 Hvad for det andet angår den appellerede doms præmis 123 og 124 skal det bemærkes, at for så vidt som appellanten har baseret sit argument på den vage karakter af erklæringen omtalt i denne doms præmis 123, har selskabet i realiteten søgt at opnå en fornyet vurdering af bevisværdien af denne erklæring, hvilken ifølge Domstolens faste praksis ikke er omfattet af Domstolens beføjelser med forbehold for en urigtig gengivelse af dette bevis (dom af 12.1.2017, Timab Industries og CFPR mod Kommissionen, C-411/15 P, EU:C:2017:11, præmis 153 og den deri nævnte retspraksis). Hvad endvidere angår argumentet om den appellerede doms præmis 124 skal det blot fastslås, at der i denne præmis anførtes en grund for fuldstændighedens skyld, hvilket udtrykket »i alle tilfælde«, som indledte denne, vidner om. Dette argument er derfor uvirksomt.
- 101 Det følger heraf, at det første klagepunkt må forkastes.

2) *Det andet klagepunkt*

- 102 Med det andet klagepunkt, som er rettet mod den appellerede doms præmis 255-258, har appellanten i det væsentlige kritiseret Retten for en urigtig gengivelse af beviserne, for så vidt som den bekræftede konstateringen om, at appellanten havde deltaget i en overtrædelse vedrørende andre chips, og bekræftede hensyntagen til selskabets indtægter fra disse produkter ved bødeberegningen.
- 103 Der foreligger en urigtig gengivelse, når vurderingen af de eksisterende oplysninger uden anvendelse af nye beviser synes åbenbart urigtig. Det tilkommer appellanterne præcist at angive de beviser, som er blevet gengivet urigtigt, og at redegøre for de urigtige vurderinger, der er foretaget (jf. i denne retning dom af 17.6.2010, Lafarge mod Kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 16 og 17, samt af 27.4.2017, FSL m.fl. mod Kommissionen, C-469/15 P, EU:C:2017:308, præmis 47 og 48).
- 104 I den appellerede doms præmis 255-258 forkastede Retten appellants femte anbringende fremsat for denne om en fejl ved bødeberegningen, for så vidt som Kommissionen havde taget hensyn til andre chips.

- 105 For det første fastslog Retten i den appellerede doms præmis 255, at appellanten og Samsung havde omtalt priserne på markedet for andre chips ved kontakten den 24. september 2003. I denne doms præmis 256 fastslog Retten, at denne omstændighed, der fremgik af en intern rapport fra en af Samsungs ansatte, var tilstrækkelig til at fastslå, at de konkurrencebegrænsende drøftelser ikke alene vedrørte SIM-kortchips, selv om der ikke fandtes skriftlige beviser for eksistensen af andre udvekslinger mellem appellanten og dennes konkurrenter vedrørende andre chips.
- 106 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at selv hvis det antages, at Retten støttede sig på en urigtig oversættelse af den interne rapport, følger det ikke desto mindre heraf, at det fremgår af de to oversættelser, som appellanten har fremlagt for Domstolen, at priserne i de sektorer, der i lighed med bank- og identitetssektoren bruger andre chips, blev berørt under kontakten den 24. september 2003. Retten kunne dermed uden at gengive beviserne urigtigt konstatere, at der fandtes en udveksling vedrørende priserne på andre chips ved denne kontakt.
- 107 For det andet tilføjede Retten i den appellerede doms præmis 257, at appellanten ikke havde fremsat noget argument i sine processkrifter med henblik på at anfægte vurderingen i 221. betragtning til den omtvistede afgørelse, hvorefter der er en forbindelse mellem SIM-kortchips og andre chips. Eftersom Retten fastslog, at den konkurrencebegrænsende praksis vedrørende priserne på SIM-kortchips nødvendigvis påvirkede priserne på andre chips, fandt den i denne doms præmis 258, at den omstændighed, at SIM-kortchips og andre chips ikke tilhørte det samme produktmarked, ikke havde haft betydning for konklusionen om, at Kommissionen kunne tage hensyn til andre chips med henblik på bødeberegningen.
- 108 For Domstolen har appellanten ikke rejst tvivl om Rettens udlægning af selskabets processkrifter i første instans, hvorefter selskabet ikke anfægtede Kommissionens konstatering af, at der var en forbindelse mellem SIM-kortchips og andre chips. Forespurgt herom i retsmødet for Domstolen har appellanten endvidere ikke identificeret noget element i de nævnte processkrifter, som antyder, at selskabet havde anfægtet denne forbindelse for Retten. Appellanten kan således ikke for Domstolen anfægte vurderingen af den nævnte forbindelse.
- 109 På denne baggrund, og eftersom appellanten ikke hensigtsmæssigt for Retten havde anfægtet alle de betragtninger i den omtvistede afgørelse, der begrundede, at andre chips var omfattet af den overtrædelse, som selskabet havde begået, kan appellanten ikke gøre gældende, at Retten tilsidesatte omfanget af sin fulde prøvelsesret ved at tiltræde Kommissionens hensyntagen til indtægterne vedrørende de nævnte chips under den samlede varighed af selskabets deltagelse i den pågældende overtrædelse.
- 110 Følgelig må det andet klagepunkt og dermed det første anbringendes fjerde led forkastes i det hele.

5. Om det første anbringendes femte led

a) Parternes argumenter

- 111 Med det første anbringendes femte led har appellanten foreholdt Retten, at den gengav beviserne urigtigt.
- 112 For det første gengav Retten beviserne urigtigt ved i den appellerede doms præmis 160 at fastslå, at priserne i princippet blev fastsat på årsbasis. Det fremgår således af 38.-41., 65. og 297. betragtning til den omtvistede afgørelse, at priserne blev forhandlet på års- eller kvartalsbasis, eller endda endnu oftere. Selv om Retten tog hensyn til en kvartalsmæssig prisforhandling, var yderligere beviser nødvendige for at kunne konkludere, at appellanten havde deltaget i den pågældende overtrædelse.

113 For det andet gengav Retten beviserne urigtigt ved at identificere den i den appellerede doms præmis 191-196 omhandlede e-mail som en e-mail fra Samsung. Det fremgår nemlig af de pågældende beviser samt af 116. betragtning til den omtvistede afgørelse, at der var tale om en intern e-mail fra appellanten. Denne urigtige gengivelse medførte en tilsidesættelse af pligten til at foretage en fuldstændig prøvelse af appellants argumenter.

114 Kommissionen har bestridt disse argumenter.

b) Domstolens bemærkninger

115 For det første har appellanten gjort gældende, at Retten gengav beviserne urigtigt ved i den appellerede doms præmis 160 at fastslå, at priserne i princippet blev fastsat på årsbasis.

116 Det fremgår udtrykkeligt af den appellerede doms præmis 160, at appellanten, uden at selskabet på Domstolens spørgsmål herom i retsmødet har afkræftet det, ikke for Retten har bestridt, at priserne i princippet blev forhandlet på årsbasis. Dermed må argumentet om nævnte præmis 160 afvises i overensstemmelse med den i nærværende doms præmis 97 nævnte retspraksis.

117 For det andet har appellanten kritiseret Retten for at have gengivet de faktiske omstændigheder urigtigt i den appellerede doms præmis 191-196 ved vurderingen af kontakten med Samsung mellem den 1. og den 8. juni 2004.

118 Denne argumentation skal undersøges i lyset af den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 100 og 103.

119 I det foreliggende tilfælde er Kommissionen enig med appellanten i, at Retten i den appellerede doms præmis 191 og 193 urigtigt fandt, at den i disse præmisser omhandlede e-mail var en e-mail fra Samsung, som blev fundet i dennes lokaler, skønt den stammede fra appellanten og blev fundet i sidstnævntes lokaler.

120 For Domstolen har appellanten imidlertid hverken anfægtet denne e-mails eksistens eller materielle indhold eller de konklusioner, som Retten udledte på grundlag af denne e-mail. Selskabet har navnlig ikke fremført noget argument, der kan godtgøre, at Retten gengav beviserne urigtigt ved på grundlag af den nævnte e-mail at finde, at det havde deltaget i en kontakt med Samsung og ved denne lejlighed havde udvekslet visse oplysninger, som Retten, der alene har kompetence til at bedømme de faktiske omstændigheder, kvalificerede som konkurrencebegrænsende.

121 På denne baggrund skal det fastslås, at den urigtige identifikation af den pågældende e-mail udgør en skrivefejl, som ikke har påvirket den materielle bedømmelse af appellants argumenter om den kontakt, der fandt sted fra den 1. til den 8. juni 2004, ud fra indholdet af denne e-mail.

122 For så vidt som appellanten har tilføjet, at Retten som følge af den urigtige identificering af den pågældende e-mail tilsidesatte sin forpligtelse til at foretage en fuldstændig kontrol af selskabets argumenter, skal det bemærkes, at selskabets argumentation ikke giver mulighed for at identificere de retlige fejl, som det har foreholdt Retten, hvorfor argumentationen i denne henseende skal afvises.

123 På baggrund af det ovenstående bør det første anbringendes femte led forkastes.

6. Konklusion vedrørende det første anbringende

124 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første anbringende forkastes med forbehold af undersøgelsen af det første anbringendes første led i nærværende doms præmis 191 ff., for så vidt som det vedrører tilsidesættelsen af den fulde prøvelsesret.

B. Det andet anbringende om en urigtig anvendelse af artikel 101 TEUF

125 Appellantens andet anbringende er opdelt i tre led.

1. Om det andet anbringendes første led

a) Parternes argumenter

126 Med det andet anbringende første led har appellanten foreholdt Retten at have begået fejl ved den retlige kvalificering af de relevante faktiske omstændigheder i forhold til artikel 101 TEUF. Appellanten har bestridt Rettens vurdering af kontakterne med Samsung den 24. september og den 3. november 2003.

127 For det første er det hvad angår kontakten af 24. september 2003 appellants opfattelse, at betragtningerne i den appellerede doms præmis 168 ikke giver mulighed for at fastslå, at der forelå en konkurrencebegrænsning fra 2003. Appellanten har således ved henvisning til 90. og 297. betragtning til den omtvistede afgørelse anført, at alene to henvisninger vedrørende priserne i 2003 kan udledes af den anvendte række indicier. Der er dels tale om en simpel bemærkning om det nuværende prisniveau på markedet, som var offentligt kendt, dels en pristilpasning for fjerde kvartal i 2003 vedrørende kunden Schlumberger Smart Cards and Terminals. Appellanten har desuden anført, at de udvekslinger om fremtidige priser og kapacitet, som er nævnt i den appellerede doms præmis 168, ikke kan underbygge konklusionen om, at den angivelige overtrædelse kunne påvirke konkurrencen fra 2003. Endelig indeholder den appellerede dom ingen analyse af virkningen af prisudvekslingerne i 2003 på konkurrencen, og Retten kvalificerede ikke denne udveksling som en overtrædelse med konkurrencebegrænsende formål.

128 Det er desuden appellants opfattelse, at den blotte erklæring – ud over at den var overordnet og uden angivelse af en fremtidig prisfastsættelse eller adfærd på markedet – vedrørende andre chips ved kontakten den 24. september 2003 ikke er tilstrækkelig til at godtgøre, at der forelå en ulovlig udveksling af følsomme oplysninger om produkterne. Hverken Kommissionen eller Retten godtgjorde, at udvekslingen af disse oplysninger kunne begrænse konkurrencen. Dermed begik Retten ved i den appellerede doms præmis 256 at fastslå det modsatte en fejl, eller gengav endog beviserne urigtigt. Den tog således med urette hensyn til selskabets indtægter fra disse produkter ved beregningen af den bøde, som appellanten blev pålagt.

129 For det andet har appellanten hvad angår kontakten af 3. november 2003 gjort gældende, at Retten tilsidesatte sin begrundelsespligt, idet den ikke fremlagde grunde, der gav mulighed for at kvalificere denne kontakt som ulovlig udveksling af oplysninger, og den undlod at besvare de argumenter, der fremgår herom af stævningens punkt 83-86.

130 Endvidere er den vurdering, der fremgår af den appellerede doms præmis 181-183, vedrørende værdien af de beviser, der er benyttet for at godtgøre, at kontakten af 3. november forelå, behæftet med tilsidesættelser af begrundelsespligten og uskyldsformodningen samt en åbenbart urigtig vurdering og en urigtig gengivelse af beviserne. Hverken Kommissionen eller Retten gav nemlig en tilstrækkelig forklaring hvad angår eksistensen af de forskellige versioner af e-mailen af 3. november 2003 eller ægtheden heraf. Hvad angår de i denne doms præmis 183 anførte indicier, som kun omfatter to kilder, har appellanten præciseret, at den interne e-mail fra Renesas af 7. oktober 2003 er støttet på rygtebaserede oplysninger, og at den, eftersom den ligger før kontakten af 3. november 2003, åbenbart ikke kan godtgøre, at denne kontakt forelå. Retten undlod at anføre grundene til, at Kommissionen af Samsungs e-mail af 7. november 2003, som kun omtalte forslaget om et senere møde den 17. november 2003, kunne udlede, at kontakten af 3. november 2003 havde fundet sted. Derfor tilsidesatte Retten reglerne om bevisbyrden, gengav beviserne urigtigt og foretog åbenbart urigtige vurderinger.

131 Kommissionen er af den opfattelse, at disse argumenter både bør afvises, for så vidt som appellanten har tilsigtet at rejse tvivl om Rettens vurdering af de faktiske omstændigheder, og at de er ugrundede.

b) Domstolens bemærkninger

132 Henset til Kommissionens argumenter skal det indledningsvis fastslås, at appellanten med de væsentligste argumenter, som selskabet har fremført til støtte for dette led, ikke har tilsigtet at rejse tvivl om Rettens vurdering af de faktiske omstændigheder, men har påberåbt sig retlige fejl, som Retten begik ved vurderingen af kontakterne med Samsung den 24. september og den 3. november 2003.

133 For det første har appellanten hvad angår kontakten den 24. september 2003 anfægtet den appellerede doms præmis 168 og 256, for så vidt som Retten fastslog, at den overtrædelse, som selskabet havde begået, begyndte i 2003 og vedrørte andre chips.

134 Det står fast, at appellanten og Samsung, som Retten bemærkede i navnlig den appellerede doms præmis 166, 168 og 173-175, ved kontakten den 24. september 2003 bl.a. udvekslede følsomme oplysninger om deres fremtidige priser.

135 Som følge af selve formålet med denne udveksling mellem konkurrenter kunne Retten med føje kvalificere den som en overtrædelse med konkurrencebegrænsende formål, uden at appellants argumenter som led i dette anbringendes andet led, som det fremgår af nærværende doms præmis 157-160, kan godtgøre, at denne kvalificering var behæftet med en retlig fejl.

136 På denne baggrund fandt Retten, selv hvis det antages, at konkurrenterne ikke drøftede priserne for 2003, uden at begå en retlig fejl hvad angår overtrædelsesperiodens begyndelse, at appellanten havde deltaget i en sådan overtrædelse fra den 24. september 2003.

137 Dels er appellants argumenter, der skulle godtgøre, at priserne for 2003 ikke blev drøftet under mødet den 24. september 2003, dermed uden relevans, ud over at de reelt tilsigter at opnå en fornyet undersøgelse af de faktiske omstændigheder, som falder uden for Domstolens kompetence i en appelsag.

138 Dels var Retten på ingen måde forpligtet til at undersøge og godtgøre, at der forelå konkurrencebegrænsende virkninger i 2003. Det følger nemlig af Domstolens praksis, at det ikke er nødvendigt at undersøge virkningen af en samordnet praksis, hvis det allerede er godtgjort, at den har et konkurrencebegrænsende formål (dom af 4.6.2009, T-Mobile Netherlands m.fl., C-8/08, EU:C:2009:343, præmis 30).

139 For det andet skal det vedrørende det argument om en overtrædelse hvad angår andre chips, der er rettet mod den appellerede doms præmis 256, præciseres, at det fremgår af læsningen af appellants processkrifter i første instans, at selskabet som led i sit femte anbringende for Retten benægtede drøftelserne om andre chips, uden at det på nogen måde, heller ikke subsidiært, gjorde gældende, at drøftelserne om produkterne ved kontakten den 24. september 2003 ikke kunne kvalificeres som en overtrædelse med konkurrencebegrænsende formål. Retten var derfor ikke forpligtet til at uddybe dette spørgsmål yderligere. Der skal endvidere henvises til nærværende doms præmis 104-109.

140 Hvad for det andet angår kontakten af 3. november 2003 har appellanten anfægtet Rettens vurderinger i den appellerede doms præmis 181-183 og 185 vedrørende henholdsvis eksistensen af denne kontakt og dens ulovlige karakter.

- 141 For det første fastslog Retten i den appellerede doms præmis 181-183, dels at appellanten ikke havde godtgjort, at de objektive grunde, som Kommissionen anførte for at begrunde, at der forelå flere udgaver af e-mailen af 3. november 2003, var urigtige, dels at der forelå en række indicier, der fulgte af andre beviser, der skulle godtgøre, at der blev afholdt en konkurrencebegrænsende kontakt samme dag.
- 142 Det er i denne henseende allerede i nærværende doms præmis 68 og 69 bemærket, at det tilkom appellanten for Retten at anfægte Kommissionens betragtninger i den omtvistede afgørelse vedrørende ægtheden af e-mailen af 3. november 2003, og at Retten anførte grundene til, at appellanten ikke havde godtgjort, at disse betragtninger var urigtige.
- 143 På denne baggrund forkastede Retten uden at begå en retlig fejl og uden at tilsidesætte sin begrundelsespligt appellans argumenter om ægtheden af e-mailen af 3. november 2003.
- 144 Hvad angår argumentet, hvorved appellanten har kritiseret den række indicier, der er omtalt i den appellerede doms præmis 181 og 183, skal det endvidere blot bemærkes, at vurderingen af beviserne ikke er omfattet af Domstolens kompetence under en appel, medmindre beviserne er gengivet urigtigt. Selv om appellanten har gjort gældende, at oplysningerne i denne række indicier ikke kan underbygge, at der forelå en ulovlig kontakt den 3. november 2003, har selskabet på ingen måde godtgjort, at Retten gengav disse oplysninger urigtigt.
- 145 For det andet fastslog Retten i den appellerede doms præmis 185, for så vidt som appellanten fandt, at kontakten den 3. november 2003 ikke havde et konkurrencebegrænsende formål, at Kommissionen ikke var forpligtet til at godtgøre, at hver ulovlig drøftelse udgjorde en sådan begrænsning, eftersom Kommissionen havde godtgjort, at den pågældende praksis samlet set havde et konkurrencebegrænsende formål.
- 146 Appellanten har herved gjort gældende, at Retten konstaterede, at den pågældende drøftelse var ulovlig, og undlod at undersøge selskabets argumenter om, hvorvidt kontakten den 3. november 2003 havde et konkurrencebegrænsende formål.
- 147 Henset til betragtningerne i nærværende doms præmis 43-55 er en sådan fremgangsmåde under omstændighederne i denne sag imidlertid ikke i strid med kravene til legalitetskontrollen med konstateringen af overtrædelsen. Appellanten har i øvrigt ikke gjort gældende, at denne fremgangsmåde kunne påvirke fastsættelsen af bøden for overtrædelsen.
- 148 Det andet anbringendes første led bør derfor forkastes.

2. Om det andet anbringendes andet led

a) Parternes argumenter

- 149 Med det andet anbringendes andet led har appellanten foreholdt Retten, at den foretog en åbenbart urigtig fortolkning af begrebet konkurrencebegrænsende formål i den appellerede doms præmis 172-176, 185 og 189. Det er appellans opfattelse, at Retten ikke foretog en tilstrækkelig analyse af arten af den pågældende praksis og blot, navnlig i denne doms præmis 176 og 189, foretog et utilstrækkeligt ræsonnement og anvendte en selvmodsigende fremgangsmåde.
- 150 Appellanten har gjort gældende, at Retten undlod at analysere og godtgøre, at den pågældende udveksling af oplysninger havde en tilstrækkeligt skadelig indvirkning på konkurrencen på markedet for smart card chips, hvorved den i denne henseende tilsidesatte Domstolens praksis. Det er appellans opfattelse, at en sporadisk udveksling af de aktuelle priser på markedet eller de

overordnede og potentielle fremtidige tendenser for priserne samt markedsudviklingen ikke i sig selv har en sådan skadelighed på et marked med usædvanligt meget konkurrence som det nævnte marked for smart card chips.

- 151 Appellanten har præciseret, at den utilstrækkeligt begrundede vurdering, der fremgår af den appellerede doms præmis 174, hvorefter den omtvistede adfærd »kunne« give »konkurrenterne mulighed for at begrænse« konkurrencen, indfører to usikre kriterier, som er forskellige fra det af Domstolen krævede kriterium om skadelig virkning.
- 152 Henset til de forskellige kendetegn ved de fem kontakter, som Retten undersøgte, begik denne endelig en fejl ved, som den synes at gøre i den appellerede doms præmis 185, at fastslå et samlet konkurrencebegrænsende formål.
- 153 Kommissionen har bestridt samtlige disse argumenter.

b) Domstolens bemærkninger

- 154 Med det andet anbringendes andet led har appellanten kritiseret Retten for at have tilsidesat Domstolens praksis om begrebet konkurrencebegrænsende formål.
- 155 Det følger af Domstolens praksis, at det væsentlige juridiske kriterium for at afgøre, om en aftale eller en samordnet praksis indebærer et konkurrencebegrænsende »formål« som omhandlet i artikel 101, stk. 1, TEUF, bunder i den konstatering, at en sådan aftale eller praksis i sig selv er tilstrækkeligt skadelig for konkurrencen til, at det kan fastslås, at det ikke er nødvendigt at undersøge virkningerne heraf (jf. i denne retning dom af 27.4.2017, FSL m.fl. mod Kommissionen, C-469/15 P, EU:C:2017:308, præmis 104 og den deri nævnte praksis).
- 156 For at vurdere, om en type af samordning mellem virksomheder er tilstrækkeligt skadelig til at kunne anses for at have et »konkurrencebegrænsende formål«, er det nødvendigt at forholde sig til bl.a. dens rækkevidde, de formål, den tilsigter at opfylde, samt til den økonomiske og retlige sammenhæng, hvori den indgår. I forbindelse med vurderingen af den nævnte sammenhæng skal arten af de produkter eller tjenesteydelser, der er tale om, samt hvorledes de pågældende markeder er opbygget og reelt fungerer, også tages i betragtning (jf. i denne retning dom af 5.12.2013, Solvay Solexis mod Kommissionen, C-449/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:802, præmis 36, af 19.3.2015, Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen, C-286/13 P, EU:C:2015:184, præmis 117 og den deri nævnte retspraksis, og af 27.4.2017, FSL m.fl. mod Kommissionen, C-469/15 P, EU:C:2017:308, præmis 105 og den deri nævnte retspraksis).
- 157 For det første fremgår det hvad angår kontakten af 24. september 2003 af Rettens fastlæggelse af de faktiske omstændigheder i den appellerede doms præmis 164 og 165, at appellanten og Samsung havde udvekslet oplysninger om deres aktuelle og fremtidige kapaciteter og priser samt deres strategier til teknologisk udvikling. Retten fastslog i denne doms præmis 166, at en sådan udveksling om priser og kapaciteter, navnlig om et marked, hvor udbuddet og efterspørgslen er koncentreret, kan påvirke konkurrenternes handelsstrategier direkte.
- 158 Som svar på appellants argumenter til anfægtelse af kvalifikationen af en overtrædelse med konkurrencebegrænsende formål, som Kommissionen fastslog i forhold til denne kontakt, henviste Retten desuden bl.a. til den i nærværende doms præmis 155 nævnte retspraksis og fandt i den appellerede doms præmis 173 og 174, at de økonomiske faktorer, som var kendetegnende for det relevante marked, og som appellanten ikke anfægtede, godtgjorde, at de pågældende virksomheder opnåede en fordel ved en udveksling af følsomme oplysninger vedrørende deres konkurrenters strategipolitikker om priser, kapacitet og teknologisk udvikling, for så vidt som udvekslingen gav dem mulighed for at bremse det iboende prisfald på det relevante marked.

- 159 Herved fulgte Retten i modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, den i nærværende doms præmis 155 og 156 nævnte retspraksis. Retten undersøgte nemlig omfanget af udvekslingen mellem konkurrenterne, herunder arten af de udvekslede oplysninger, den undersøgte de formål, som disse forfulgte, og tog hensyn til konteksten for det marked, hvorom disse drøftelser fandt sted.
- 160 I modsætning til, hvad appellanten har ladet forstå, kan den omstændighed, at udvekslingen af følsomme oplysninger mellem konkurrenterne på det relevante marked kvalificeres som en overtrædelse med konkurrencebegrænsende formål, endvidere ikke afhænge af hyppigheden af disse udvekslinger af oplysninger. Et sådant kriterium fremgår nemlig på ingen måde af den i nærværende doms præmis 155 og 156 nævnte retspraksis.
- 161 For det andet forkastede Retten i den appellerede doms præmis 176 appellants argument om, at Kommissionen ikke havde godtgjort, at drøftelserne om produktionsevnen ved kontakten den 24. september 2003 indebar en risiko for at begrænse konkurrencen. Det var Rettens opfattelse, at Kommissionen, eftersom den havde redegjort for årsagerne til, at den mente, at denne udveksling, henset til markedets kendetegn, kunne begrænse konkurrencen, ikke var forpligtet til at påvise, at der forelå konkurrencebegrænsende virkninger.
- 162 Det følger heraf, at Retten i det væsentlige fandt, at appellanten med sit argument kritiserede Kommissionen for ikke at have godtgjort, at der forelå konkurrencebegrænsende virkninger. Appellanten har i appelskriftet dels ikke gjort gældende, at Retten misforstod rækkevidden af selskabets argument. Dels var Rettens vurdering heraf i overensstemmelse med Domstolens praksis nævnt i nærværende doms præmis 138.
- 163 For det tredje skal det bemærkes, at appellants argument om den appellerede doms præmis 185 skal forkastes af de grunde, der er anført i nærværende doms præmis 145-147.
- 164 For det fjerde kan de grunde, der fremgår af den appellerede doms præmis 189, hvorefter »[u]dvekslingen af fortrolige oplysninger [om hensigten om at hæve priserne for en hel, konkret kategori af produkter] mellem konkurrenter nødvendigvis medfører en konkurrencefordrejning«, henset til den økonomiske kontekst for markedet for smart card chips, som beskrevet i den appellerede doms præmis 173, ikke anses for at være behæftet med en retlig fejl.
- 165 Følgelig må det andet anbringendes andet led forkastes.

3. Om det andet anbringendes tredje led

a) Parternes argumenter

- 166 Med det andet anbringendes tredje led har appellanten bestridt de grunde, der fremgår af den appellerede doms præmis 215-224, 226 og 227, vedrørende selskabets deltagelse i en samlet og vedvarende overtrædelse.
- 167 For det første har appellanten fremhævet en selvmodsigelse mellem grundene i den appellerede doms præmis 215, 226 og 227, for så vidt som Retten tilregnede selskabet ansvaret for den pågældende overtrædelse i sin helhed og ligeledes anførte, at selskabet ikke havde deltaget i den samlede og vedvarende overtrædelse som helhed.
- 168 For det andet har appellanten anført, at det følger af Domstolens praksis, at en virksomheds deltagelse i en samlet og vedvarende overtrædelse kræver, at tre betingelser er opfyldt, nemlig for det første eksistensen af en samlet plan, der forfølger et fælles formål, for det andet virksomhedens forsætlige deltagelse i denne plan og for det tredje dens beviste eller formodede kendskab til de andre deltagers ulovlige adfærd. I det foreliggende tilfælde fremlagde hverken Retten eller Kommissionen en

begrundelse, der gav mulighed for at konkludere, at selskabet havde bidraget forsætligt til det samme samlede formål som Renesas, Samsung og Philips. Som det fremgår af 312. betragtning til den omtvistede afgørelse og den appellerede doms præmis 231, fastslog Kommissionen og Retten heller ikke, at appellanten havde kendskab til Renesas, Samsung og Philips' adfærd.

- 169 Både Kommissionen og Retten tilsidesatte således kriteriet om det individuelle forsæt til at deltage i en fælles plan. I dom af 15. juli 2015, *voestalpine og voestalpine Wire Rod Austria mod Kommissionen* (T-418/10, EU:T:2015:516, præmis 302), foretog Retten derimod en detaljeret analyse af dette kriterium.
- 170 Kommissionen har bestridt, at dette led er begrundet.

b) Domstolens bemærkninger

- 171 Med det andet anbringendes tredje led har appellanten foreholdt Retten retlige fejl i analysen af selskabets deltagelse i en samlet og vedvarende overtrædelse.
- 172 Det følger af Domstolens praksis, at en virksomhed, der har deltaget i en samlet og kompleks overtrædelse ved egne handlinger, der falder ind under de i artikel 101, stk. 1, TEUF omhandlede begreber aftaler eller samordnet praksis med et konkurrencebegrænsende formål, og som havde til formål at bidrage til gennemførelsen af overtrædelsen i sin helhed, ligeledes kan være ansvarlig for de handlinger, som andre virksomheder har foretaget som led i den samme overtrædelse, for så vidt angår hele det tidsrum, hvor virksomheden har deltaget i den nævnte overtrædelse. Dette er tilfældet, såfremt der er ført bevis for, at virksomheden ved sin egen adfærd havde til hensigt at bidrage til de fælles mål, som deltagerne som helhed forfulgte, og at den havde kendskab til den ulovlige adfærd, som de øvrige virksomheder havde planlagt eller udvist med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed kunne forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (dom af 6.12.2012, *Kommissionen mod Verhuizingen Coppens*, C-441/11 P, EU:C:2012:778, præmis 42, og af 24.6.2015, *Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 157).
- 173 Hvis en virksomhed således har været direkte involveret i en eller flere af de former for konkurrencebegrænsende adfærd, som den samlede og vedvarende overtrædelse består af, men det ikke er godtgjort, at virksomheden ved sin egen adfærd havde til hensigt at bidrage til samtlige de fælles mål, som de øvrige karteldeltagere forfulgte, og at den havde kendskab til al den øvrige konkurrencebegrænsende adfærd, som de nævnte deltagere havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed kunne forudse dem og var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko, kan Kommissionen derimod kun med føje pålægge virksomheden ansvaret for den adfærd, som den direkte har deltaget i, og for den adfærd, som de øvrige deltagere havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, som virksomheden forfulgte, og hvorom det er godtgjort, at virksomheden havde kendskab til eller med rimelighed kunne forudse adfærden og var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (dom af 6.12.2012, *Kommissionen mod Verhuizingen Coppens*, C-441/11 P, EU:C:2012:778, præmis 44, og af 24.6.2015, *Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 159).
- 174 I den foreliggende sag bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 226 i overensstemmelse med den nævnte retspraksis, at konstateringen, at der forelå en samlet overtrædelse, adskiller sig fra spørgsmålet om, hvorvidt en virksomhed kan tilregnes ansvaret for denne overtrædelse som helhed.
- 175 Hvad angår det sidstnævnte fremgår det utvetydigt af Rettens konstateringer i den appellerede doms præmis 229 og 231, at Kommissionen på trods af en vis tvetydighed i den omtvistede afgørelse, hvorom Retten fremsatte de væsentligste betragtninger i denne doms præmis 215, 227 og 228, i denne

afgørelse tilregnede appellanten ansvaret for dennes deltagelse i den pågældende overtrædelse alene som følge af selskabets bilaterale kontakter med Samsung og Renesas, og at Kommissionen ikke pålagde selskabet ansvaret for denne overtrædelse som helhed.

- 176 Følgelig er den appellerede dom ikke behæftet med en selvmodsigende begrundelse hvad angår omfanget af appellants deltagelse i den pågældende overtrædelse.
- 177 Eftersom appellanten ikke var blevet tilregnet ansvaret for den pågældende overtrædelse som helhed, men alene for så vidt angår selskabets direkte deltagelse i den måde, hvorpå denne overtrædelse kom til udtryk, var det i det foreliggende tilfælde desuden på ingen måde nødvendigt at godtgøre, at appellanten havde kendskab til de andre deltagere i overtrædelsens hemmelige adfærd.
- 178 Det andet anbringendes tredje led skal derfor forkastes og dermed det andet anbringende i sin helhed.

C. Det tredje anbringende om den bøde, som appellanten er blevet pålagt, samt om det første anbringendes første led, for så vidt som det vedrører en tilsidesættelse af den fulde prøvelsesret

1. Parternes argumenter

- 179 Appellants tredje anbringende består af to led.
- 180 Med det tredje anbringendes første led har appellanten foreholdt Retten, at den foretog en åbenbart urigtig vurdering, da den fastsatte bøden, som følge af en ufuldstændig og selektiv kontrol af de af selskabet bestridte bilaterale kontakter, som det er fremhævet som led i det første anbringendes første led. Under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret skulle Retten have taget hensyn til hver virksomheds påvirkning og individuelle deltagelse i overtrædelsen. Ved at undlade dette tilsidesatte Retten Domstolens praksis. Retten gav ligeledes en utilstrækkelig begrundelse for sin vurdering af, at den bødenedsættelse, som Kommissionen havde indrømmet, var passende, skønt den kun undersøgte halvdelen af de kontakter, hvis eksistens Kommissionen havde fastslået, og skønt appellanten anfægtede proportionaliteten af den bøde, som selskabet blev pålagt, på grund af disse kontakter.
- 181 Med det tredje anbringendes andet led har appellanten foreholdt Retten en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.
- 182 Selskabet har for det første gjort gældende, at Retten ikke tog tilstrækkeligt hensyn til den omstændighed, at det kun deltog begrænset i overtrædelsen.
- 183 Appellanten har gjort gældende, at selskabet i modsætning til, hvad Retten fastslog i den appellerede doms præmis 239, i punkt 172 i sin stævning og i punkt 115 i sin replik for Retten havde fremført argumenter med henblik på at anfægte den nedsættelse på 20%, som Kommissionen havde indrømmet.
- 184 Appellanten har endvidere anført, at Retten med henblik på fastsættelsen af bøden, og således under tilsidesættelse af Domstolens praksis, undlod at tage hensyn til den relative grovhed af selskabets individuelle, meget begrænsede deltagelse i overtrædelsen. Dette beløb afspejler ikke appellants reelle deltagelse i denne overtrædelse, idet Retten kun foretog en kontrol af et begrænset antal kontakter, idet appellanten ikke havde kendskab til de bilaterale kontakter mellem de andre deltagere i overtrædelsen, og idet kun en kontakt, hvori appellanten deltog, vedrørte andre chips. Appellanten har præciseret, at selskabets indtægter fra de sidstnævnte udgjorde mere end 50% af dets samlede omsætning, og at overtrædelsen vedrørende andre chips kun kunne vedrøre 2004. Retten tog således ikke tilstrækkeligt hensyn til den del af omsætningen, som repræsenterede produkterne omfattet af overtrædelsen, i strid med kravene i Domstolens praksis.

185 For det andet har appellanten bestridt den appellerede doms præmis 269 og 270 og gjort gældende, at Kommissionen og Retten ved at pålægge selskabet en uforholdsmæssig bøde tilsidesatte artikel 49 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, og Retten tilsidesatte sin fulde prøvelsesret. Ifølge appellanten undlod Retten at tage hensyn til selskabets begrænsede deltagelse i den pågældende overtrædelse. Navnlig skete fastsættelsen af bøden ved en urigtig beregning af omsætningen i strid med den i denne doms præmis 269 nævnte retspraksis. Der blev således med urette taget hensyn til appellantens samlede indtægter fra andre chips under hele den angivelige overtrædelses varighed. Det er appellantens opfattelse, at overtrædelsen vedrørende andre chips således maksimalt (dvs. ikke) kunne vedrøre 2004.

186 Kommissionen har gjort gældende, at disse argumenter skal forkastes.

187 Hvad angår det første led har Kommissionen anført, at det antal kontakter, som appellanten deltog i, på ingen måde ændrer grovheden af selskabets deltagelse i overtrædelsen, eftersom de økonomiske følger af de konkurrencebegrænsende kontakter skabte deres virkninger efter datoerne for disse kontakter.

188 Hvad angår dette anbringendes andet led har Kommissionen gjort gældende, at argumentet om den omstændighed, at Retten ved undersøgelsen af grovheden af appellantens deltagelse i overtrædelsen skulle have taget hensyn til, at alene visse af de nævnte kontakter vedrørte andre chips, må afvises i henhold til artikel 170 i Domstolens procesreglement, idet det er fremsat for første gang for Domstolen. Under alle omstændigheder fandt Retten med føje, at den pågældende overtrædelse vedrørte sådanne chips.

189 For det første har Kommissionen anført, at Retten, eftersom Kommissionen kan tage hensyn til den relative grovhed af en virksomheds deltagelse i en overtrædelse ved enten fastsættelsen af den bøde, som den vil pålægge denne, eller som formildende eller skærpene omstændigheder, med føje tiltrådte fastsættelsen af en procentsats for grovhed til 16% for alle parter i kartellet. Appellanten har ikke godtgjort, at den nedsættelse på 20%, som selskabet blev indrømmet, førte til pålæggelsen af en bøde af et sådant omfang, at den var uforholdsmæssig.

190 For det andet har Kommissionen hvad angår den angivelige tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet gjort gældende, at det forhold, at appellanten er blevet pålagt en større bøde end de bøder, der ved den omtvistede afgørelse blev pålagt de øvrige deltagere i overtrædelsen, skyldes, at værdien af appellantens omsætning af andre chips er den største af de fire deltagere. I denne henseende har Kommissionen præciseret, at omsætningen udgør et objektivi forhold, der giver en rimelig målestok for den hemmelige adfærds skadelighed for de normale konkurrencevilkår. Ingen af de andre faktorer, som appellanten har påberåbt sig, kan ændre Rettens vurdering af overtrædelsens grovhed.

2. Domstolens bemærkninger

191 Eftersom det tredje anbringendes to led til dels er sammenfaldende, skal de behandles samlet. I overensstemmelse med, hvad der er anført i nærværende doms præmis 56, undersøges ligeledes de argumenter, der er fremsat til støtte for det første anbringendes første led, for så vidt som de vedrører Rettens udøvelse af sin fulde prøvelsesret.

192 Det skal for det første bemærkes, at alene Retten har kompetence til at efterprøve den måde, hvorpå Kommissionen i hvert enkelt tilfælde har vurderet grovheden af den ulovlige adfærd. Under en appelsag er formålet med Domstolens efterprøvelse dels at undersøge, i hvilket omfang Retten juridisk korrekt har taget hensyn til alle væsentlige faktorer ved vurderingen af grovheden af en given adfærd under hensyntagen til artikel 101 TEUF og artikel 23 i forordning nr. 1/2003, dels at efterprøve, om

Retten i tilstrækkelig grad har taget stilling til alle de argumenter, der er fremført til støtte for påstanden om ophævelse eller nedsættelse af bøden (dom af 26.1.2017, Laufen Austria mod Kommissionen, C-637/13 P, EU:C:2017:51, præmis 58).

- 193 For det andet følger det af Domstolens praksis, at den fulde prøvelsesret, der er tillagt Unionens retsinstanser ved artikel 31 i forordning nr. 1/2003, i henhold til artikel 261 TEUF, giver Unionens retsinstanser beføjelse til ud over en simpel legalitetskontrol af sanktionen at anlægge deres egen vurdering i stedet for Kommissionens og derfor ophæve, nedsætte eller forhøje den pålagte bøde eller tvangsbøde (dom af 8.12.2011, Chalkor mod Kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis, og af 26.1.2017, Villeroy & Boch Austria mod Kommissionen, C-626/13 P, EU:C:2017:54, præmis 81).
- 194 Udøvelsen af den fulde prøvelsesret svarer ganske vist ikke til en kontrol af egen drift, og proceduren er kontradiktorisk. Det er i princippet op til appellanten at gøre anbringender gældende til prøvelse af den omtvistede afgørelse og at fremlægge bevismateriale til støtte for disse anbringender (dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 76 og den deri nævnte retspraksis, og af 26.1.2017, Villeroy & Boch Austria mod Kommissionen, C-626/13 P, EU:C:2017:54, præmis 83).
- 195 Som generaladvokaten har anført i punkt 74 i forslaget til afgørelse, er Unionens retsinstanser med henblik på at opfylde kravene til en fuld prøvelse som omhandlet i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder hvad angår bøden under udøvelsen af de i artikel 261 TEUF og 263 TEUF fastsatte kompetencer imidlertid forpligtede til at undersøge ethvert retligt eller faktisk klagepunkt, der har til formål at godtgøre, at bødens størrelse ikke er i overensstemmelse med overtrædelsens grovhed og dens varighed (dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis, og af 26.1.2017, Villeroy & Boch Austria mod Kommissionen, C-626/13 P, EU:C:2017:54, præmis 82).
- 196 For det tredje skal der foretages en individuel vurdering af overtrædelsens grovhed (dom af 11.7.2013, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 102). Med hensyn til fastsættelsen af bøder skal der tages hensyn til overtrædelsens varighed og til alle de elementer, der kan indgå i bedømmelsen af dens grovhed, såsom de enkelte virksomheders adfærd og rolle ved gennemførelsen af den samordnede praksis, den fortjeneste, virksomhederne har kunnet opnå ved denne praksis, deres størrelse og værdien af de omhandlede varer samt den risiko, som overtrædelser af denne art indebærer for Den Europæiske Union (jf. dom af 8.12.2011, Chalkor mod Kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 197 Disse elementer omfatter ligeledes den konkurrencebegrænsende adfærds hyppighed og intensitet (jf. i denne retning dom af 8.12.2011, Chalkor mod Kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 198 Domstolen har imidlertid bemærket, at der ikke er opstillet en bindende eller udtømmende liste over de kriterier, som obligatorisk skal tages i betragtning ved vurderingen af en overtrædelsens grovhed (dom af 3.9.2009, Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, C-534/07 P, EU:C:2009:505, præmis 54, og af 13.6.2013, Versalis mod Kommissionen, C-511/11 P, EU:C:2013:386, præmis 82 og den deri nævnte retspraksis).
- 199 Det fremgår endvidere af Domstolens praksis, at Kommissionen kan tage hensyn til den relative grovhed af en virksomheds deltagelse i en overtrædelse og sagens særlige omstændigheder, enten når den vurderer overtrædelsens grovhed som omhandlet i artikel 23 i forordning nr. 1/2003, eller når den tilpasser bøden på grundlag af formildende eller skærpene omstændigheder. Det forhold, at Kommissionen tildeles dette valg, er i overensstemmelse med den i nærværende doms præmis 196

nævnte retspraksis, eftersom det under alle omstændigheder forpligter til, at der ved fastsættelsen af bøden tages hensyn til den individuelle adfærd, som den pågældende virksomhed har udvist (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 104 og 105).

- 200 I det foreliggende tilfælde fremgår det utvetydigt af den omtvistede afgørelse og Rettens konstateringer i den appellerede doms præmis 215, 229 og 231, at selv om Kommissionen i denne afgørelse fastslog, at der forelå en samlet og vedvarende overtrædelse, tilregnede denne institution alene appellanten ansvaret for denne overtrædelse hvad angår de ulovlige kontakter, som selskabet havde med Samsung og Renesas fra den 24. september 2003 til den 31. marts 2005. Appellanten blev således alene tilregnet ansvaret for den pågældende overtrædelse på grundlag af de 11 bilaterale kontakter, som i den omtvistede afgørelse blev fastslået i forhold til selskabet, og som det anfægtede for Retten.
- 201 Kommissionen tog hensyn til appellants begrænsede deltagelse i den pågældende overtrædelse ved bødeberegningen, idet den indrømmede selskabet en nedsættelse på 20% som følge af formildende omstændigheder, samtidig med at den anvendte en koefficient for grovhed på 16%, som var identisk for alle deltagerne i den pågældende overtrædelse.
- 202 Det fremgår endvidere utvetydigt af læsningen af stævningen, at appellanten ikke alene nedlagde påstand om annullation af den omtvistede afgørelse, for så vidt som den vedrørte selskabet, men ligeledes nedlagde en subsidiær påstand om nedsættelse af den bøde, som det var blevet pålagt. Det skal i denne forbindelse endvidere præciseres, at Kommissionen i retsmødet for Domstolen trak sin argumentation om, at appellanten ikke havde anmodet Retten om at udøve sin fulde prøvelsesret, tilbage.
- 203 Med sine anbringender for Retten anfægtede appellanten bl.a. Kommissionens vurderinger af hver af de 11 bilaterale kontakter, som var fastlagt i forhold til selskabet, og kritiserede beregningen af den bøde, som det blev pålagt for så vidt angår både koefficienten for grovhed på 16% og nedsættelsessatsen på 20% som følge af formildende omstændigheder.
- 204 Det følger heraf, at appellanten med den i stævningen fremsatte argumentation opfordrede Retten til at undersøge realiteten i selskabets deltagelse i den pågældende overtrædelse og eventuelt det præcise omfang af denne deltagelse. Denne argumentation kunne være relevant for i henhold til den i nærværende doms præmis 195 nævnte retspraksis i forhold til appellants adfærd at undersøge tilpasningen af den bøde, som selskabet blev pålagt, i forhold til den overtrædelse, som det havde begået.
- 205 Selv om Retten med henblik på at vurdere grovheden af den overtrædelse, som appellanten begik, og fastsætte bøden ikke var forpligtet til at støtte sig på det præcise antal af bilaterale kontakter, som var fastlagt for dette selskab, kan dette element ikke desto mindre udgøre et relevant element blandt andre (jf. analogt dom af 25.1.2007, Dalmine mod Kommissionen, C-407/04 P, EU:C:2007:53, præmis 132, og af 14.10.2010, Deutsche Telekom mod Kommissionen, C-280/08 P, EU:C:2010:603, præmis 277).
- 206 På denne baggrund kunne Retten ikke uden at tilsidesætte omfanget af sin fulde prøvelsesret undlade at tage stilling til appellants argument om, at Kommissionens havde tilsidesat proportionalitetsprincippet ved at fastsætte den pålagte bøde uden at tage hensyn til det begrænsede antal kontakter, som selskabet havde deltaget i. Denne konklusion gælder så meget desto mere i det foreliggende tilfælde, eftersom Retten blot bekræftede fem af de elleve kontakter i den omtvistede afgørelse, samtidig med at den ikke besvarede spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen havde godtgjort eksistensen af de seks øvrige kontakter, der var fastlagt i denne afgørelse.
- 207 For så vidt som Retten ikke i den appellerede dom kontrollerede proportionaliteten af den pålagte bøde i forhold til antallet af kontakter, som den havde fastlagt for appellanten, eller anførte grundene til, at den ikke foretog en sådan kontrol, begik den således en retlig fejl.

- 208 Kommissionens argumenter kan ikke rejse tvivl om denne vurdering.
- 209 Som Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 269, var den del af den samlede omsætning, der hidrørte fra salget af de varer, som er genstand for overtrædelsen, ganske vist bedst egnet til at afspejle denne overtrædelses økonomiske betydning (dom af 23.4.2015, LG Display og LG Display Taiwan mod Kommissionen, C-227/14 P, EU:C:2015:258, præmis 55), hvorfor den omstændighed, at appellants omsætning er væsentligt større end andre straffede virksomheders omsætning, kan begrunde, at appellanten i det foreliggende tilfælde blev pålagt den største bøde.
- 210 Det følger endvidere af Domstolens praksis, at en koefficient for grovheden på 16% i henhold til punkt 23 i 2006-retningslinjerne kan begrundes alene i betragtning af den pågældende overtrædelses art, eftersom denne, som Retten bemærkede, er blandt de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger som omhandlet i det nævnte punkt 23, og en sådan sats fremgår blandt de laveste på den sanktionsskala, der i medfør af disse retningslinjer er fastsat for sådanne overtrædelser (jf. i denne retning dom af 26.1.2017, Aloys F. Dornbracht mod Kommissionen, C-604/13 P, EU:C:2017:45, præmis 75).
- 211 De fremførte omstændigheder og den i nærværende doms præmis 209 og 210 nævnte retspraksis kan imidlertid ikke i sig selv begrunde, at Retten under omstændighederne i det foreliggende tilfælde undlod at undersøge, om bøden står i forhold til antallet af kontakter, som er fastlagt for appellanten. En sådan undersøgelse er nemlig nødvendig bl.a. med henblik på at vurdere, om det begrænsede antal af disse kontakter begrundede en nedsættelse af den bøde, som appellanten var blevet pålagt, med mere end de 20%, som selskabet blev indrømmet som følge af formildende omstændigheder.
- 212 Som Domstolen tidligere har fastslået, er det ganske vist ikke nødvendigt automatisk at indrømme en yderligere nedsættelse for hver formildende omstændighed, som en sagsøger påberåber sig, selv ikke hvis den antages at være begrundet, såfremt en generel analyse, der tager hensyn til samtlige relevante omstændigheder, fører til, at det fastslås, at den bøde, som Kommissionen har pålagt, er forholdsmæssig (jf. i denne retning dom af 5.12.2013, Caffaro mod Kommissionen, C-447/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:797, præmis 103 og 104).
- 213 I det foreliggende tilfælde mangler netop en sådan generel analyse, der tager hensyn til alle de relevante omstændigheder, i den appellerede dom, idet Retten undlod at undersøge bødens proportionalitet i forhold til antallet af kontakter, der var fastlagt i forhold til appellanten.
- 214 For det andet skal appellants argumenter om hensyntagen til selskabets indtægter forbundet med andre chips forkastes af de i nærværende doms præmis 104-109 og 139 anførte grunde.
- 215 Følgelig skal det første anbringendes første led og det tredje anbringende tiltrædes, for så vidt som appellanten har foreholdt Retten, at den ved vurderingen af bødens størrelse ikke tog hensyn til antallet af kontakter, der var fastlagt i forhold til selskabet, idet disse anbringender i øvrigt forkastes.

VI. Delvis ophævelse af den appellerede dom

- 216 Det følger af det foregående, at den appellerede dom er behæftet med en retlig fejl hvad angår Rettens udøvelse af sin fulde prøvelsesret.
- 217 På denne baggrund skal den appellerede dom ophæves, for så vidt som Retten frifandt Kommissionen for appellants subsidiære påstand om nedsættelse af den bøde, som Kommissionen havde pålagt selskabet, og i øvrigt forkastes appellen.

VII. Tvisten i første instans

- 218 I overensstemmelse med artikel 61, stk. 1, i statuten for Domstolen kan Den Europæiske Unions Domstol, når den ophæver den af Retten truffede afgørelse, selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse.
- 219 Dette er ikke tilfældet i det foreliggende tilfælde.
- 220 Det står således fast, at undersøgelsen af appellants påstand om nedsættelse af den bøde, som selskabet blev pålagt ved den omtvistede afgørelse, kan indebære vurderinger af de faktiske omstændigheder vedrørende hovedsageligt de bilaterale kontakter, som appellanten anfægtede som led i det tredje anbringendes tredje led for Retten, der ikke var genstand for Rettens vurdering og ikke er drøftet fyldestgørende for Domstolen.
- 221 Følgelig hjemvises sagen til Retten med henblik på, at denne foretager en vurdering af den pålagte bødes proportionalitet i forhold til antallet af kontakter, der er fastlagt for appellanten, idet den eventuelt undersøger, om Kommissionen har godtgjort eksistensen af de seks kontakter, som Retten ikke tog stilling til.

VIII. Sagsomkostninger

- 222 Da sagen hjemvises til Retten, skal spørgsmålet om sagsomkostningerne udsættes.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Fjerde Afdeling):

- 1) **Den Europæiske Unions Rets dom af 15. december 2016, Infineon Technologies mod Kommissionen (T-758/14, ikke trykt i Sml., EU:T:2016:737), ophæves, for så vidt som Retten frifandt Europa-Kommissionen for Infineon Technologies AG's subsidiære påstand om nedsættelse af den bøde, som Kommissionen havde pålagt selskabet.**
- 2) **I øvrigt forkastes appellen.**
- 3) **Sagen hjemvises til Retten med henblik på, at den i lyset af det sjette anbringende tager stilling til påstanden om nedsættelse af den bøde, som Infineon Technologies AG er blevet pålagt.**
- 4) **Afgørelsen om sagsomkostningerne udsættes.**

Underskrifter